

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5).

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין בים ובין ביבשה המקום ירחם עליהם וישועם ויוציאם מצרה לרוחה ומאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלה ובזמן קריב ונאמר אמן:

סיכומי דף היומי
 מערכת: 073-249-0403
 sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
 הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
 נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליון
 378

נמצא לאחד בין שטרותינו 'שטרו של יוסף בן שמעון פרוע' - שטרות שניהם פרועים.

דף קע"ב - ע"ב

שטר הכתוב בו 'אני פלוני בר פלוני לויתי מנה ממך' - לרב הונא: אין מי שמחזיק בו יכול לגבות מפלוני החייב, 'ממך' כולל אפילו מריש גלותא ואפילו משבור מלכא, ואפשר שהמלווה איבד והוא מצא.

אבא שאול מכשיר גט שיש עליו עדים ואין בו זמן אך כתוב בו 'גרשתיה היום', לרבא: מפני ש'היום' היינו ביום שיוצא והעדים שרואים את הגט בידו ביום זה הרי זה כאילו כתוב בו זמן יום זה, ורצה לפשוט מכך שכמו כן שטר הנ"ל שכתוב בו 'ממך' היינו מאדם זה שהשטר תחת ידו, שבת דין הרואים 'ממך' כאילו רואים שמו של זה המחזיק, ושלא כרב הונא. והקשה אביי: שלעולם כרב הונא שחוששים לנפילה, ואבא שאול הכשיר משום שסובר שגם גט בלי זמן כשר, כרבי אליעזר שעדי מסירה כרתי (ומה שהכשיר דווקא בכתוב בו 'היום' היינו מפני שבלא זה לא מוכח שרוצה שיחול הגט מהיום, כיון שאין בו זמן, וסובר שצריך ידים מוכיחות).

שני 'יוסף בן שמעון' בעיר אחת אינם יכולים להוציא שטר חוב זה על זה, ולא אחר יכול להוציא עליהם שטר חוב, ומשמע שהם יכולים להוציא שטר על אחרים, לרבא: משום שלא חוששים לנפילה, שאם חוששים יש לחוש שהיה של יוסף בן שמעון השני ונפל ומצאה השני. לאביי: משום שלא חוששים שנפל ומצאה יוסף בן שמעון השני, אבל שטר שנכתב בו 'ממך' שכל אדם המוצאה יכול להשתמש בו חיישינן לנפילה, כרב הונא.

בבא בתרא דף קע"ג. יום א' פר' וישב י"ד כסליו תשפ"ה

דף קע"ג - ע"א

שני 'יוסף בן שמעון' בעיר אחת האם יכולים לגבות בשטר שבידם: א. למשנה: אין יכולים להוציא שטר חוב זה על זה, אך על אחר יכולים להוציא. ב.

בבא בתרא דף קע"ב. יום שב"ק פר' וישלח י"ג כסליו תשפ"ה

דף קע"ב - ע"א

רבה בר רב שילא אמר לכותבי שטרות הקנאה לאחר זמן: אם זוכרים אתם את יום הקנאה כתבו זמן זה, ואם אין אתם יודעים כתבו זמן הכתיבה - שלא יראה כשקר.

רב ורב הונא אמר לסופרים: אם כותבים אתם השטר במקום אחר ממקום שהיה המעשה ונמסרה לכם שליחות הכתיבה, כתבו גם את מקום המעשה.

המחזיק שטר חוב מאה זוז, לא שומעים לו להחליף בשתי שטרות חמישים, שעשו חכמים תקנה שנוחה לשניהם, נוח למלוה - כדי שיחייב לפרוע כל המאה, ונוח ללוה שאם יפרע לו מקצת יהיה המלוה פוגם שטרו ויצטרך להישבע קודם שיגבה השאר.

המחזיק שתי שטרות שבכל אחד חוב חמישים זוז, לא שומעים לו להחליף בשטר אחד של מאה, שעשו חכמים תקנה שנוחה לשניהם, נוח למלוה - שלא יפגום שטרו בפירעון חמישים, נוח ללוה - שלא יחייב לפרעו כל המאה.

המחזיק שטר חוב מאה זוז אין שומעים לו להחליפו בשטר של חמישים זוז, שמא פרע לו כל המאה וטוען שאיבד השטר ונתן לו שובר על מאה, וכעת יוציא שטר של חמישים ולא יפטר הלוה בשובר על מאה שיטעון שחוב אחר הוא.

משנה. שני אחים עני ועשיר שהניח להם אביהם מרחץ או בית הבד - אם עשאה האב לשכר ממשיכים להשכירו והשכר לאמצע, אך אם עשאה לעצמו - הרי העשיר אומר לעני קח לך עבדים וירחצו במרחץ, קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד.

שניים בעיר אחת ושמן 'יוסף בן שמעון' - ישלשו ויכתבו שמות זקנם. ואם היו משולשים - יכתבו סימן. ואם היו סימניהם שוה - יכתבו כהן או ישראל. שאם לא יעשו כן - אינם יכולים להוציא שטר חוב זה על זה, ולא אחר יכול להוציא על אחד מהם שטר חוב, ואם

לברייתא א': אף על אחר אין מוציאים (כל שאין לו הרשאה מהשני), שיכול לטעון שחייב לשני ולא לו. ג. לברייתא ב': יכולים להוציא אף על זה. ולכו"ע אין חוששים לנפילה של יחיד (כנ"ל דף קע"ב), רק ביאור המחלוקת כך: א. המשנה והברייתא ב' סברו שאותיות נקנות במסירה, ולכן גם אילו השטר היה של שני ומסרו לו, הרי קנה במסירה זו, והברייתא א' סוברת שאינם נקנות במסירה, ויכול לדחותו: פיקדון הוא בידך, ולשני דוחה: אין השטר בידך. או שלדעת כולם אותיות נקנות במסירה, אלא נחלקו אם צריך להביא ראיה שנמסר לו כמו שנחלקו בזה אביי ורבא. ב. המשנה והברייתא א' סברו שכותבים שטר ללווה אף שאין מלוה עמו, ולכן יש לחשוש שמא המחזיק בשטר הלך לסופר וביקשו שיכתוב לו שטר שלוה מחבירו ששמו כשמו, ומוציאו כאילו הוא המלוה, ולכן סוברים שאין יכולים להוציא שטר זה על זה. והברייתא ב' סברה שאין כותבים שטר ללווה עד שיהא מלוה עמו.

המחזיק שטר בידו שאינו על שמו לסובר שאותיות נקנות במסירה, לאביי: צריך להביא ראיה שנמסר לו, לרבא: אין צריך.

אחד מהאחים שיש בידו שטר חוב על אביו או מלוה אחר וטוען שהאחים נתנו לו, והאחרים טוענים שחטפו מידיהם - עליו להביא ראיה לדבריו. והוכיח מזה אביי שצריך להביא ראיה, ורבא השיב שדווקא באחים כן הוא, כיון ששומטים זה מזה. וי"א להיפך, שרבא דייק מכך שדווקא אח צריך להביא ראיה ולא סתם אדם, ואביי השיב שכן הוא בכל אדם, והוצרך הברייתא לפרש שגם באחים כן הוא אף שזהירים זה מזה.

שנינו שנמצא בין שטרותיו שובר שטרן של יוסף בן שמעון פרוע' והיו שני אנשים בשם זה שטרות שניהם פרועים, לרבי ירמיה: היינו כשנמצא השובר בשטרות של המלוה (ושטרות החוב נמצאו בין שטרותיו הקרועים), ובלי השובר היה יכול לתבוע בשטרות, כיון שהיו שמוותיהם שבשטרות משולשים, אך בשובר לא היו משולשים. לאביי: היינו כשנמצא השובר ביד הלווה, והיה חייב לשני יוסף בן שמעון, ונפטר משניהם על ידי שובר זה.

שני יוסף בן שמעון בעיר אחת ושמות אבות אבותיהם שוים ואין סימן ביניהם ושניהם כהנים, יכתבו דורות הקודמים שאינם שוים.

משנה. המצווה לבנו בשעת מיתה שטר בין שטרותי פרוע ואיני יודע איזהו' - כל השטרות פרועים מספק. נמצאו על לווה אחד שני שטרות, רק הגדול מביניהם פרוע.

האומר לחבירו שטר לך בידי פרוע' והיו לו כמה שטרות, רק הגדול פרוע. חוב לך בידי פרוע' כל השטרות פרועים. שדי מכורה לך' או שדה שיש לי מכורה לך' השדה הקטנה ביותר מכורה, שלעולם יד בעל השטר על התחתונה.

דף קע"ג - ע"ב

משנה. המלוה לחבירו בערב, לא יפרע מהערב קודם שיתבע מהלווה ויחייבו בית דין ולא יהא לו לשלם. אך אם אמר לערב בתחילה 'על מנת שאפרע ממי שארצה' - אם יש נכסים ללווה לא יפרע מהערב, אין לו נכסים - יכול להיפרע מהערב קודם שתובע הלווה. קבלן, לת"ק: גם אם יש נכסים ללווה יכול להיפרע מהערב, לרבן שמעון בן גמליאל: כל שיש נכסים ללווה לא יפרע מן הערב או הקבלן.

בעל המגרש אשתו ויש ערב על הכתובה ידירה הבעל מהנאה ממנו, שמא יעשו קנוניא על נכסים של ערב, שתגבה כתובתה מהערב ויחזיר את אשתו.

שיעבוד ערב, לרב הונא: שנאמר 'אנכי אערבנו מידי תבקשנו'. והקשה רב חסדא ששם היתה קבלנות כנאמר 'תנה אותו על ידי ואני אשיבנו'. לרבי יצחק: לקח בגדו כי ערב זר ובעד נכריה חבלהו', ואומר 'בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך, נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך, עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעיד', אם ממון יש לו בידך היתר לו פיסת יד, ואם לאו הרבה עליו ריעים.

שיעבוד ערב, לאמימר: לרבי יוסי: שסובר אסמכתא קניא ערב משתעבד, לרבי יהודה: שאסמכתא לא קניא ערב לא משתעבד. לרב אשי לכו"ע משתעבד, שבהנאה זאת שנאמן לו גמר ומשעבד נפשו.

בבא בתרא דף קע"ד. יום ב' פר' וישב ט"ו כסליו תשפ"ה

דף קע"ד - ע"א

כל מקום שישנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו, חוץ מערב וצידון וראיה אחרונה.

לשון קבלת ערבות או קבלנות:

א'. לרב הונא: 'הלווה ואני ערב', 'תן לו ואני ערב', 'הלווה ואני פורע', 'הלווה ואני חייב', 'הלווה ואני נותן', לשון ערבות. 'תן לו ואני קבלן', 'הלווה ואני קבלן', 'תן לו ואני פורע', 'תן לו ואני חייב', 'תן לו ואני נותן' - לשון קבלנות.

ב'. לרב חסדא: כל הלשונות האלו לשון קבלנות, חוץ מ'הלווה ואני ערב' שהוא לשון ערבות.

ג'. לרבא: כל הלשונות האלו לשון ערבות, חוץ מ'תן לו ואני נותן' (וכל שכן 'תן לו ואני קבלן') שהוא לשון קבלנות. (והלכה כמותו).

ד'. לאמימר 'תן לו ואני נותן' - אין למלוה על הלווה כלום, ורק אם נשא ונתן ביד נפטר הלווה לגמרי. כשם שאין נפרעים מהערב תחילה, כך אין נפרעים מנכסי לווה תחילה, שנכסיו של אדם הם ערבים על החוב.

מעשה בערב על חוב שמת הלווה ופרע הערב קודם שיתבע היתומים, וחזר הערב לתבוע היתומים הקטנים, ופטרם רב פפא משום שפריעת בעל חוב

מצוה, ויתומים קטנים אינם חייבים במצוות. ורב הונא בריה דרב יהושע פטרם מטעם שמא התפיס אביהם צררי למלוה. והנפק"מ: כשהודה הלווה קודם מותו שלא פרע החוב, או שנידוהו על שרצו לפרוע החוב ומת בנידויו - שאין חשש צררי, אך הטעם שאינם בני מצוות קיים. ופסקו כרב הונא בריה דרב יהושע שאם מת בנידויו גובים מהיתומים, ושלא כרב פפא.

דף קע"ד - ע"ב

ערב שהיה שטר חוב יוצא מתחת ידו אינו גובה מיתומים, אך אם כתב בו המלוה 'התקבלתי ממך' גובה גם מיתומים קטנים, **לרב הונא בריה דרב יהושע**: מדובר כשחייב מודה, **לרב פפא**: כיון שכתב לו המלוה 'התקבלתי' הרי זה כמלוה בשטר שגובה מיתומים אף לדעתו, שזה אינה רק מצוה אלא חוב המוטל עליהם.

ערב למלוה עובד כוכבים שפרעו קודם שתבע היתומים, לרבא: גם לסובר שחוששים לצררי גובה הערב, שכיון שאם הולך לערב תחילה אין מתפיס לו צררי. **לרב אשי**: אדרבה, גם לסובר שאין חוששים לצררי, בעכו"ם שהולך לערב תחילה חוששים, מפני שאין מקבל ערבות אלא אם מתפיס צררי לעכו"ם.

משה בר עזרי היה ערב לכתובת כלתו אשת בנו רב הונא שהיה צורבא מרבנן והיה דחוק למעות, אמר אביי: שישאיו עצה לרב הונא שיגרש אשתו, ותגבה כתובתה מאביו, ואח"כ יחזיר, ואף שאמר אביי איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים שניתנו לו ואחריו לפלוני' כרבן שמעון בן גמליאל שאם מכר מכר, בנו שאני, וצורבא מרבנן שאני. והגם שקודם שמגרשה מורים לו בית דין להדיר אשתו, יכול לגרש חוץ לבית דין. לבסוף התברר שהוא כהן ואם יגרשנה לא יוכל להחזירה, אמר אביי היינו דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא.

ערב כתובה - דברי הכל לא משתעבד, ואף אם יש לבעל נכסים, שאין דעתו להתחייב אלא לעשות מצוה לשדך, ולא חסרה האשה ממון עפ"י הערב.

קבלן בעל חוב - דברי הכל משתעבד.

קבלן כתובה, וערב בעל חוב - יש אומרים שאם יש נכסים ללוה משתעבד, ואם אין לו לא משתעבד, ויש אומרים שלעולם משתעבד, וכן הלכה. **ובמעשה משה בן עזרי** - לסובר שקבלן כתובה משתעבד רק אם יש לבעל נכסים, יש לפרש שהיו נכסים לרב הונא בשעת הנישואין ונשתדפו, או שלכו"ע אב הערב לכתובת בנו משתעבד גם אם אין לבנו נכסים.

בבא בתרא דף קע"ה. יום ג' פר' וישב ט"ז כסליו תשפ"ה

דף קע"ה - ע"א

שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר 'מנה לפלוני בידי' - נאמן, חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש.

'למסקנא' דווקא כשיש ביד המלוה שטר מקויים, שבלי זה אינו גובה, שיש לומר שכוונת השכיב מרע הייתה שלא להשביע את עצמו.

שכיב מרע שאמר 'מנה לפלוני בידי': אם אין ביד הפלוני שטר אינו גובה, שיש לומר שכוונת השכיב מרע הייתה שלא להשביע את בניו. ואם הוסיף האב ואמר 'תנו' תלוי במחלוקת אם מלוה על פה גובה מיורשים או לא. יש ביד פלוני שטר שאינו מקויים אם הוסיף האב ואמר 'תנו' הרי קיים את השטר ונותנים לו, לא אמר 'תנו' אין גובה בלי קיום השטר, שמא לא הודה אלא שלא להשביע.

שכיב מרע שאמר 'מנה לפלוני בידי' וטענו היתומים שחזר ואמר לנו אבא 'פרעתי', יש להאמינם שנזכר האב אח"כ שכבר פרע. אך אם אמר 'תנו מנה לפלוני' אין נאמנים היתומים לטעון שחזר ואמר 'פרעתי', שכיון שאמר 'תנו' בוודאי דקדק קודם הודאתו.

שכיב מרע שהודה בפני עדים שחייב אינו צריך להם 'אתם עדי', שרק בריא המודה צריך לומר זאת שאם לא כן יכול לטעון 'משטה הייתי בך', אך בשעת מיתה אין אדם משטה.

שכיב מרע שהודה בפני עדים, כותבים השטר אף שלא ציוה להם, שדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים דמו, והרי זה כאילו אמר להם 'כתבו ותנו לו'.

דף קע"ה - ע"ב

משנה. מלוה בשטר - גובה גם מנכסים משועבדים. **מלוה בעל פה (בעדים)** - גובה רק מנכסים בני חורין. **לעולא**: 'שיעבודא דאורייתא', ולכן מהתורה גם מלוה על פה גובה ממשועבדים, ותקנת חכמים שלא יגבה מהם משום פסידא דלקוחות, ורק במלוה בשטר אין חוששים לכך הואיל ויש לו קול הם הפסידו עצמם. ועוד תיקנו שיגבה בעל חוב מבינונית (ולא מזיבורית כדן תורה).

לר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש: 'שיעבודא דאורייתא', ולכן בין מלוה בשטר ובמלוה בעל פה גובה מיורשים ומלקוחות.

לרבה 'שיעבודא לאו דאורייתא', ולכן מהתורה גם מלוה בשטר אינו גובה ממשועבדים, ותקנת חכמים במלוה בשטר שיש לו קול שיגבה ממשועבדים, כדי שלא תנעל דלת בפני לווים. ומה שאמר רבה שאם גבו היורשים קרקע בפירעון חוב אביהם נוטל הבכור פי שניים שאין זה 'ראוי' אלא 'מוחזק' כיון שהיתה הקרקע משועבדת לאביהם, לא אמר זאת אלא בשיטת בני מערבא.

החופר בור ברשות הרבים ונפל עליו שור והרגו, פטור. ובמת השור, יורשי בעל הבור חייבים לשלם דמי שור לבעליו, ולמ"ד שיעבודא אינו דאורייתא מדובר שישבו הדיינים על פתח הבור וחייבו מיד בתשלומי

גט שהוסיפו העדים בסופו (לפני החתימות) שאמר להם הבעל לשאול בשלומו של פלוני, אם נכתב ו' ושאלו' הרי חתימות העדים עולים גם על הגט וכשר, אך אם כתוב 'שאלו' יתכן שלא חתמו רק על שאילת השלום והגט פסול.

נחלקו במשנה בדין מי שקיבל עליו ערבות אחרי ההלוואה - לרבי ישמעאל: נתחייב הערב, לבן ננס: לא נתחייב, וקילס רבי ישמעאל את בן ננס, אך אעפ"כ פסק רבי יוחנן כרבי ישמעאל.

בן ננס השווה התחייבות ערב אחר ההלוואה למי שראה אדם חונק את חברו שיפרענו חובו ואמר לו שיעזבנו והוא יפרענו שבוודאי לא חל חיובו, ואמר רבי יוחנן שרבי ישמעאל חלק באמת גם בציוור זה של חונק, שחיובו של המציל חל. וגם בזה פסק רבי יוחנן כרבי ישמעאל.

לרב יהודה בשם שמואל ערב להציל מחניקה אינו מתחייב רק אם קנו מיזו, ויש לדייק מדבריו שסתם ערב בלי חניקה מתחייב גם בלי קנין.

לרב נחמן ערב המתחייב בבית דין אינו צריך קנין אלא משתעבד בהנאה שמאמינים לו בית דין, ומשמע שסתם ערב צריך קנין.

הלכה: ערב המתחייב בשעת מתן מעות, אינו צריך קניין (ואם נכתב הערבות קודם החתימות גובים מנכסים משועבדים של ערב, ואם נכתב אחר החתימות גובים רק מכני חורין). התחייב אחרי מתן מעות - צריך קנין (ובלא קנין אין גובים ממנו אף שנכתב הערבות בשטר). ערב בית דין - לעולם אין צריך קנין, שמשתעבד בהנאה שמאמינים לו בית דין.

השור קודם שמת, ולכן יורשיו חייבים כיון שכבר עמד בדין.

פסק רב פפא: מלוה על פה גובה מיורשים - כדי שלא תנעל דלת בפני לווים, ואינו גובה מלקוחות - שאין לו קול ואינם יכולים להיזהר מכך.

בבא בתרא דף קע"ו. יום ד' פר' וישב י"ז כסליו תשפ"ה

דף קע"ו - ע"א

שטר בכתב יד הלווה בלי עדים, אף שיש בו קיום בית דין אינו גובה רק מנכסים בני חורין, ואף לרבי אלעזר שעדי מסירה כרתי, ושטר הנמסר בפני עדים דינו כשטר עם חתימות עדים, דווקא כשנכתב על מנת למוסרו בפני עדים.

שלשה גיטין פסולים מדרבנן, ואם נתגרשה באחד מאלו ונישאת לאיש אחר הולד כשר, א. כתב הגט בכתב ידו ואין עליו עדים כלל. ב. יש עליו עדים ואין בו זמן. ג. יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד. ולרבי אלעזר שעדי מסירה כרתי אף גט בלי עדים כשר כל שנמסר בפני עדים.

ערב שנכתב אחרי חתימת העדים, אין הערבות נגבית רק מנכסים בני חורין.

נכתבה הערבות קודם חתימת העדים, אם כתבו 'פלוני ערב' (כלי ו'), הערבות נגבית רק מבני חורין, שמפרשים חתימות העדים רק על עיקר ההלוואה. כתבו 'פלוני ערב' - חתימות העדים עולות גם על הערבות, וגובים גם מנכסים משועבדים של הערב.

הדרך עלך גט פשוט וסליקא לה

מסכת בבא בתרא

הדרך עלך והדרך עלך, דעתן עלך ודעתן עלך, לא נתנשי ולא תתנשי, בעלמא הדין ובעלמא דאתי, ושתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא,

יהי רצון מלפניך כשם שעזרתני לסיים מסכת בבא בתרא כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם, ללמוד וללמד לשמור ולעשות, וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי ולזרע זרעי שלא תמוש התורה מפנינו ומפיהם עד עולם.